

เทศน์เช้า วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลามาวัดนะ เวลาเราไปวัด วัดไม่เหมือนบ้าน บ้านไม่เหมือนวัด ถ้าวัดเหมือนบ้าน เราอยู่บ้าน เราก็ทำของเราได้ เดียวนี้คนพูดกันมากนะว่า “เราไม่ต้องไปวัดหรอก เราอยู่บ้านเราก็ปฏิบัติได้”

จริง เราอยู่บ้าน เราก็ปฏิบัติได้ แล้วพระก็บอกด้วยว่า อยู่บ้านก็ปฏิบัติได้ แต่การไปวัด เวลาเราฝึกฝนของเรา เวลานั้นก็พา เวลาหาที่ฝึกซ้อม นักฟุตบอลถ้าไม่มีสนามเล่นของเขา เขาจะฝึกซ้อมอยู่แถวๆ ข้างทาง แถวๆ ข้างริมถนน เด็กมันเล่นกันมันเล่นริมถนน แต่เวลานักฟุตบอล ถ้าเขาลงสนาม ทักษะมันต่างกัน สนามมันต่างกัน ความเป็นไปต่างกัน

วัดก็เหมือนกัน วัดเหมือนกับสนามฝึกซ้อมใช่ไหม คนเราทำงาน เราต้องมีออฟฟิศของการทำงาน นี่ก็เหมือนกัน เวลาทำงาน เวลาเราไปวัด กลางคืนเราเดินจงกรมจุดไฟสว่างไปหมดเลย บรรยากาศมันจะช่วยให้ในการประพฤติปฏิบัติ แล้วถ้าหมู่คณะ เห็นไหม คบคนพาล คบคนพาลคนพาลพาไปตามกระแสนโลก พาไปพลัดพลัดในโลกเขา คบบัณฑิต บัณฑิตพาออกนะ พาออกจากโลก พาให้สละทาน พาให้ประพฤติปฏิบัติ คบบัณฑิต บัณฑิตจะพาไป จะดึงกันไปไง วัดเป็นสภาวะแบบนั้น วัดเป็นที่วัดใจใจ

ถ้ามีข้อวัตร พระที่บวชออกมาแล้ว เราไปตามวัด เห็นวัดนะ แต่เราไม่เห็นข้อวัตรนะ เห็นวัดร้าง เหมือนไม่มีคนอยู่เลย ในสถานที่วัดนั้นไม่มีใครดูแล ไม่มีใครรักษา ปล่อยให้วื้อเหละเขละขละ ใหม่ๆ ที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติไว้ละ กิจของสงฆ์ ๑๐ อย่าง ต้องกวาดลานเจดีย์ ต้องรักษาสัตว์ที่เป็นของวัด เป็นกิจของสงฆ์ สงฆ์มีกิจจากภายนอก แล้วเวลาสร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมาในวัด สิ่งที่สูงที่สุดในโลก สิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก แต่ไม่มีใครเคยเห็นว่าธรรมะเหนือโลกอยู่ที่ไหนไง ธรรมเหนือโลก คือธรรมในหัวใจของพระผู้ประพฤติปฏิบัติ ธรรมอย่างนี้มันสละออกจากโลกได้ มันจะทิ้งโลกไว้เป็นเก้อๆ เงินๆ เลย

เราเนะอยู่กับโลก เราติดในโลก เราเป็นส่วนหนึ่งของโลก เราก็จะเป็นโลกไป แต่ถ้าประพฤติปฏิบัติ เราจะประพฤติปฏิบัติแล้วเราแบกโลกไป โลกมันเป็นอย่างนั้น ทำไมโลกเป็นแบบนั้น ทำไมสิ่งนี้เป็นแบบนั้น

ทำไมเราต้องไปแบกโลกละ เราแบกโลกเราก็นัก ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเกิดมาจากโลก มนุษย์นี้เกิดมาจากโลก เกิดมาจากวิญญู เกิดมาจากกรรม เกิดมาจากสิ่งต่างๆ เกิดมาจากสิ่งที่ว่าเหมือนดอกบัวเกิดจากโคลนตม แต่เวลาพ้นขึ้นไปจากน้ำแล้ว ดอกบัวบานแล้วจะไม่กลับไปโคลนตมอีก

อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราจะพ้นจากโลก เราเกิดมาจากโลก เรามีกรรมมาจากโลก สิ่งนี้เป็นอำนาจาสนา มนุษย์สมบัตินี้สำคัญที่สุดนะ เราเกิดเป็นมนุษย์ นี่มนุษย์สมบัติ มนุษย์สมบัติมีปัญหา มีอำนาจาสนา ไม่เหมือนสัตว์เดรัจฉาน ถึงว่าเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เกิดเป็นเปรตเป็นผี เขาไม่มีโอกาสแบบเราหรอก เขาทำคุณงามความดีได้

คนเรานะ ความดีความชั่ว เวลาเกิดมาแล้วกลัวตกนรก กลัวทุกข์ยากมาก จะคิดถึงว่าถ้าพ้นจากนี้ไปจะไม่ทำอย่างนี้อีก จะไม่ทำอย่างนี้อีก แล้วพอเกิดมาเป็นมนุษย์มันมีอิสรภาพใจ ทำดีก็ได้ ทำชั่วก็ได้ แล้วแต่เราจะพอใจจะทำ แล้วกิเลสมันจะคิดทำความดีไหม มันก็คิดทำแต่ความชั่ว แม้แต่เข้าวัดไปแล้วก็เป็นวัดร้าง พระอยู่ในวัดเต็มวัด แต่ตัวของพระองค์นี่วัดร้างใจ วัดไม่มีข้อวัตรปฏิบัติ

เราต้องมีข้อวัตรปฏิบัติ ครูบาอาจารย์สอนมา สอนมาเรื่องธรรมเรื่องวินัย เรื่องธรรมวินัยนะ แม้แต่อาวุโส กันเต จะขอโอกาสก่อน จะพูดกัน จะขอโอกาสก่อน จะเคารพจะรักกันมาก ผู้ที่เป็นพี่ใหญ่ ผู้ที่เป็นครูบาอาจารย์จะชักนำผู้ที่มาอาศัย เห็นไหม ฟังพาอาศัย “พ่อแม่ครูจารย์”

พ่อแม่เลี้ยงลูกมา เลี้ยงลูกมาด้วยร่างกาย ด้วยความเป็นอยู่ แต่เวลาเมื่อการศึกษา เราก็ต้องไปฝากโรงเรียน ฝากโรงเรียนไป วิชาชีพแล้วแต่เขาจะคิดเขาจะหาขึ้นมา แล้วแต่จะศึกษาวิชาอะไร แต่เวลา “พ่อแม่ครูจารย์” เลี้ยงทั้งร่างกายด้วย เลี้ยงทั้งจิตใจด้วย เพราะอะไร เพราะจิตใจมันทุกข์ จิตใจมันว้าวุ่น มันไม่มีที่พึ่งอาศัย

ถ้าเรามีครูบาอาจารย์ เห็นไหม หลวงตาบอกว่า เวลาเราอยู่กับครูบาอาจารย์ เหมือนอีกามันเกาะภูเขาทอง อีกานี้เกาะภูเขาทอง ภูเขาทองคือครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมใจ แต่เราดำปี๋เหมือนอีกา

เลย เกาะบนภูเขาทอง เราก็กระหึ่มยิ้มบอกว่าเราเป็นทองไปด้วย เป็นทองไปด้วย...มันไม่เป็นไป
หรือ

ธรรมที่เจริญที่สุดในโลก ธรรมที่สูงที่สุดในโลก ในหัวใจเรามีไหม ถ้าธรรมที่หัวใจเรามี
เราก็จะเป็นทองคำขึ้นมาโดยธรรมชาติ โดยธรรมชาติจิตที่พลิก เห็นไหม คนเราจะดีขนาดไหน
ทางโลกนะ คนนี้เป็นคนดี คนนี้เป็นคนที่ประเสริฐมากในโลก เขาเป็นคนที่จาคะ เขาเป็นคนที่
สละ เขาเป็นคนมีคุณงามความดี

มันก็เป็นปุถุชนนะ มันไม่สามสารถพลิกได้ แต่จากอภิปาลิกเป็นทองคำ หัวใจประพฤติ
ปฏิบัติ คนนั้นจะดี หรือจะมั่งมีศรีสุข หรือคนทุกข์เข็ญใจ แต่ถ้ามีอำนาจวาสนา เวลาประพฤติ
ปฏิบัติมันพลิกตรงนี้ได้ไหม มันพลิกที่เรื่องของใจได้ ใจมันพลิกมาได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าบอกว่าถึงเสมอกัน เกิดเป็นมนุษย์นี้อ่านน้อยเนื้อต่ำใจว่าเราเกิดแล้วไม่เสมอกันอื่น เรา
ทุกข์เรายาก

จะทุกข์จะยากขนาดไหน เกิดเป็นมนุษย์แล้วมีความศรัทธาณะ กษัตริย์ในสมัยพุทธกาลก็
ศรัทธาออกประพฤติปฏิบัติ ออกบวชเหมือนกัน คนทุกข์คนเข็ญใจก็ออกประพฤติปฏิบัติ
เหมือนกัน เวลาสิ้นกิเลสแล้วเสมอกัน เป็นทองคำเสมอกัน คูอย่างป่าสี ในป่า เวลาชาวบ้านอยู่แถว
ป่า ป่านี้เป็นแหล่งของอาหารนะ เป็นแหล่งของทุกอย่าง คนที่อยู่ชายป่านั้นเขาจะได้ประโยชน์จาก
ป่านั้น เราผู้ที่ประพฤติปฏิบัติก็ออกธุดงค์ควัดเพื่อเข้าป่า เหมือนอยู่ในวัดก็ทำ เห็นไหม อัปภอกาสี
กัณณะ อยู่ในเรือนว่าง อยู่ในที่ว่าง เพื่อปลดปล่อยเพื่อการประพฤติปฏิบัติ

สิ่งที่เกิดขึ้นในป่า พระพุทธเจ้าตรัสรู้ในป่า ปรีณิพพานในป่า ธรรมจักรก็เทศน์ในป่า
เหมือนกัน ประกาศธรรมก็ประกาศธรรมในป่า แต่เวลาประกาศในป่า เทวดาฟ้าดินส่งกันไป ต่อๆ
กันไป ขึ้นไปจนถึงที่สุดเลย จักรนี้ได้เคลื่อนแล้ว ธรรมะนี้ได้เคลื่อนแล้ว แล้วเราเกิดมา เราพบ
พระพุทธศาสนา แล้วธรรมอยู่ที่ไหนล่ะ ธรรมคือธรรมะ คือศาสนธรรมคำสั่งสอนใจ อริยสัจ ทุกข์
สมุทัย นิโรธ มรรค ที่เป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรม แล้วผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ผ่าน
ตรงนี้มา ถึงว่ามีความเมตตาสงสาร จะทำอย่างไร เผยแผ่ธรรมอย่างไรให้พวกเราสัตว์โลกที่ตา
บอดได้ ได้มีส่วนในศาสนา ถึงเริ่มมีทาน สิ่งที่เขาให้ทานเขามีความจงใจ เขาทำได้ นั่นเป็นทานของ
เขา ถ้าเขาทำทาน สิ่งที่เขาทำทาน พอเขามีปัญญาขึ้นมา เขาจะเลือกของเขาเอง เขาจะหาของเขาเอง

ท่าน คีล ภาวนา ถ้ามีศีลบังคับใจขึ้นมา ทำทาน ร้อยหนัพันหน สะมากมายมหาศาลเลย ไม่เท่ากับถือศีลบริสุทธิ์หนหนึ่ง ศีลเราบริสุทธิ์หนหนึ่ง มีศีลบริสุทธิ์ร้อยหนัพันหน ไม่เท่ากับเรามีสมาธิ มีธรรมขึ้นมาในหัวใจหนหนึ่ง มีธรรมขึ้นมา ร้อยหนัพันหนนะ แล้วเราละทาน สะมากมายมหาศาลเลย กับเราประพฤติปฏิบัติ มันต่างกันขนาดไหน เราประพฤติปฏิบัติ เรามีโอกาสน้อย คนเราชีวิตนี้มันเป็นไปได้

คุณิ เวลาวันตรุษจีน วันขึ้นปีใหม่ เฉลิมฉลองกัน วันหยุดเพื่อจะพักผ่อนกัน พอวันต่อไป ทำการงานก็ไปเครียด ต้องไปเร่งรีบอีกแล้ว ชีวิตก็เป็นแบบนั้นไง เราจะไม่มีโอกาสพักผ่อนหรอก แล้วโอกาสพักผ่อนจะมาจากไหน เวลาเราพักผ่อนทางโลก เห็นไหม มีการทำงาน มีการพักผ่อนมีการอะไร แต่หัวใจมันเคยพักไหม? หัวใจมันไม่เคยพัก เราถึงต้องเข้าวัดไง เข้าไปหาสิ่งที่เราจะทดสอบใจของเรา

ถ้าเราเข้าวัดนะ เรามีข้อวัตรขึ้นมา เราเก็บกวาด เราทำสิ่งที่ว่าเราทำความสะอาดในวัดนั้น เราทำตามกติกาของวัดนั้น เห็นไหม นี่ข้อวัตร ให้ใจมันเปลี่ยนจากอริยาบถหนึ่ง เปลี่ยนจากความ เป็นอยู่ของบ้านให้มาเป็นความเป็นอยู่ของวัด ถ้าความเป็นอยู่ของวัด ข้อวัตร นี่สถานะไปวัด เหมือนเราเข้าป่าไปแสวงหาสมุนไพรรักษาโรค ถ้าเราไปแสวงหาสมุนไพรรักษาโรค เราจะได้ประโยชน์จากการรักษาใช้ รักษาความเจ็บไข้ได้ป่วยของเรา

เข้าวัดก็เหมือนกัน ถ้าจิตใจมันไม่ยอมนะ มีคนคิดมาก อยากจะไปวัด อยากจะไปพักผ่อนในวัด คือว่ามีความทุกข์มาที่บ้าน เข้าวัดก็จะไปนอนพักผ่อนไง พักผ่อนแล้วจิตใจมันก็ไม่พักผ่อน มันสบายแต่ภายนอก เหมือนเวลาร่างกายเราร้อน เราอาบน้ำก็เท่านั้นนะ แต่ถ้าหัวใจมันร้อน เราไม่น้ำอยู่ในหัวใจเลย เรามีความเย็นในหัวใจเลย นี่เราถึงต้องพยายามประพฤติปฏิบัติไป พยายามประพฤติปฏิบัติวัดใจของเราให้ได้

วัดเป็นอย่างหนึ่ง บ้านเป็นอย่างหนึ่ง บ้านให้เป็นเรื่องของบ้านไป เวลาเราอยู่บ้าน เราก็ต้องประพฤติปฏิบัติ เพราะโอกาสของเรา ทางของคฤหัสถ์เป็นทางที่คับแคบ คับแคบเพราะเราต้องทำมาหากิน เราต้องมีหน้าที่การงาน หน้าที่การงานของเราที่ทำ สิ่งนี้ทำขึ้นมาแล้ว สิ่งนี้มันเป็นหน้าที่ของเรา เพื่อมีปัจจัยเครื่องอยู่อาศัย แล้วถ้าเรามีโอกาส เราก็ประพฤติปฏิบัติบ้าง เพื่อให้จิตใจมันเย็นขึ้น

คืนเขาจะมาปั่นโองปั่นไห เขาต้องนวดก่อน เขาต้องทำก่อน นี่ก็เหมือนกัน ใจของเราอยู่กับโลก ถ้ามันเป็นโลกหมด มันก็หยาบเหมือนโลก คิดแต่เป็นผลประโยชน์ คิดแต่ความเป็นไปของโลกเขา แล้วมันก็จะเอาแต่ความร่ำร้อนของใจนะ ใจนี้ไม่มีความสุขหรอก มันจะมีความร่ำร้อนไปอย่างนั้น แต่ถ้าเราคิดแบบนั้น เราทำของเราตามหน้าที่ เห็นไหม ทำตามหน้าที่ เราเกิดมามีหน้าที่การงาน เราก็ทำหน้าที่การงานไปตามกระแสโลกเป็นอย่างนี้ อย่างนี้เป็นสมบัติกลางใจ ใครมีปัญหาที่เอาสมบัตินี้เป็นของตนได้มากที่สุด ใครมีปัญหาบ่อยก็ได้เท่านั้น ปัญญาอย่างนั้นคือปัญญาแบบอาศัยเรื่องของโลกียปัญญา

โลกุตระปัญญาคืออาศัยความสงบของใจ ถ้าเราอาศัยความสงบของใจ เราพยายามทำสิ่งนั้นให้สงบเข้ามาให้ได้ เหมือนเราจะปลูกพืชผัก ถ้าที่ดินของเรากรบไปด้วยหญ้าคา เรื่องของโลกมันเป็นสภาวะแบบนั้น มันเกิดโดยธรรมชาติของมัน พวกหญ้าคา พวกสิ่งต่างๆ มันเกิดโดยธรรมชาติของมัน สมบัติโลกเป็นสาธารณะก็เป็นแบบนั้น ถ้าคนใช้หญ้าคา สิ่งที่เป็นหญ้าคา คนฉลาด คนเกี่ยวหญ้านั้นมาตากแห้ง แล้วเขาไปสานเป็นตับ เขาก็ขายเป็นเงินเป็นทองขึ้นมาได้ แต่เราจะทำสิ่งนั้น มันเป็นเรื่องของโลก เป็นผลประโยชน์ทางโลกเขา แต่ถ้าเราจะทำประโยชน์ของเรา เราต้องถางหญ้าอันนั้นออกให้โล่งเตียนใจ เห็นไหม โลกียปัญญามันเป็นประโยชน์ สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่โลก ถ้าเราเอาสิ่งที่เราแสวงหาด้วยน้ำพักน้ำแรงของเรา แล้วเราสละทานออกไป เริ่มจากทานบารมี เราก็มีทานของเรา เป็นสิ่งที่เราเจริญ เราสร้างสมบารมีของเราขึ้นมา ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติ เราต้องถางสิ่งนั้น โลกียะนี้ถึงต้องให้มันสงบตัวลง เหมือนกับเราถางหญ้านั้นออกเพื่อเราจะปลูกพืชใหม่ขึ้นมา พืชนี้เป็นพืชสมุนไพร เราจะต้องอาศัยสัมมาสมาธิ เราถึงต้องใช้ความสงบของใจ

แล้วถ้าเราจิตสงบขึ้นมา เวลาเดิน เวลาเราถางหญ้าขึ้นไป หญ้ามันจะเกิด มันจะงอกขึ้นมาอีก เพราะมันเป็นธรรมชาติของมัน โลกียะก็เหมือนกัน ความคิดของเรา เราจะพยายามยับยั้งมัน มันก็มีความคิดตลอดไป คิด ยับยั้งขนาดไหนก็มีความคิดอย่างนี้ตลอดไป ถึงต้องมีสติควบคุมเข้ามา ถ้านั่งสมาธิกำหนดพุทโธ สิ่งที่ยังงอกขึ้นมา เหมือนกับหญ้าที่มันงอกขึ้นมา เราปฏิเสธได้ หญ้าที่มันงอกขึ้นมาแล้ว เราต้องถากต้องถางมัน แล้วมันจะงอกขึ้นมา มันจะเจริญขึ้นมา

อันนี้ก็เหมือนกัน ความคิดเราปฏิเสธ หรือนิมิตนี้เราปฏิเสธ สิ่งที่เป็นนามธรรม พอปฏิเสธมันจะหายไป เราคิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมานี้เป็นสิ่งที่น่าเกลียดน่ากลัว แต่ปฏิเสธนี้มันจะหายหรือ

ลองพิสูจน์ดูสิ เพราะคนที่ปฏิเสธมัน คนที่ปฏิเสธสิ่งนี้คือใจ ใจนี้เป็นสิ่งที่รับรู้ทุกอย่างนะ สิ่งที่เกิดขึ้นมาจากใจ ใจเราไปรับรู้มัน มันจะเครียด มันภาวนาขึ้นมา มันจะปวด มันจะเครียดต่างๆ ใครไปรู้สิ่งนี้ต่างๆ โอ้ใจตัวนั้นมันไปรู้ ถ้าเราปฏิเสธตรงนั้นนะ โอ้ใจตัวนั้นมันปฏิเสธ มันก็ปฏิเสธสิ่งที่รับรู้ ปฏิเสธที่ฐานนั้น มันจะปล่อยวางสิ่งนั้นได้โดยธรรมชาติของมัน

สิ่งที่เกิดขึ้น เราปฏิเสธไม่เอา ไม่เอา สิ่งนี้มันจะปล่อยไป แต่เราไม่เข้าใจใจ พอเครียด เราก็ไปอยู่กับอารมณ์ที่เครียดนั้น เวลาเราคิด เราก็ไปอยู่กับอารมณ์ที่คิดนะ และจะไปปฏิเสธสิ่งนั้น ปฏิเสธภาพนั้นใจ ปฏิเสธสิ่งที่เราแสวงหา คือเอามือไปกำไว้ แล้วเราก็ไม่ปล่อย เห็นไหม กรูบา อาจารย์ดีมือเรานะ ตีความคิด ให้ใจนั้นปฏิเสธ ถ้าใจนั้นปฏิเสธ คือตัวใจของมันปฏิเสธ ฐานของมันปฏิเสธ มันก็จะไม่เอาสิ่งนั้น มันปล่อยวางเข้ามาได้ๆ

เราปฏิเสธไปเรื่อยๆ โดยที่ไม่ต้องการสิ่งใด แต่มีสติอยู่นะ มันสามารถทำให้เกิดสมาธิได้ เห็นไหม หล้าที่เกิดขึ้น เราสามารถปฏิเสธต่างๆ ให้มันเรียบได้ แผ่นดินนั้นเราปฏิเสธแล้ว เราก็ต้องพรวนดิน จิตนี้เป็นสมาธิ จิตนี้ควรแก่การงาน แล้วโลกุตตรปัญญามันจะเกิด พืชสมุนไพรมันจะเกิด เกิดจากตรงนี้ไง

สิ่งที่พืชสมุนไพร เพราะปัญญาญาณ อรหัตตมรรค อรหัตตผล สิ่งที่เป็นอรหัตตมรรคคือ มัคคะที่มันเกิดขึ้นมา แล้วอรหัตตผล พืชเป็นสมุนไพรมันเกิด ผลมันเกิดขึ้นแล้วทำไมเกิดนิพพาน ๑ อีกละ

ระหว่างเป็นผล แต่เราไม่เข้าใจว่าสิ่งที่เป็นผลนี้มันเป็นอย่างไร สิ่งที่เป็นผล เราจะว่าง เราจะว่างกันไป เราปฏิเสธสิ่งที่จะเกิดเป็นผล เราปฏิเสธพืชสมุนไพร แต่เราไม่ใช่พืชสมุนไพรนั้นให้เกิดเป็นยากับหัวใจนี้ เวลามันวิปัสสนาไป เราจะจับสิ่งใดขึ้นไปวิปัสสนา เราก็ไม่กล้าทำ พอจิตสงบขึ้นมา “อันนี้เป็นธรรมๆ” อยู่กับความว่าง อยู่กับความสงบอย่างนั้น เพราะมันไม่ยอมทำสิ่งใด แต่ถ้าเราไปจับสิ่งนั้นขึ้นมาวิปัสสนา อันนั้นมันจะเป็นผล

เหตุสิ่งที่มันหมุนไป เห็นไหม มัคคะจะเกิดขึ้นมา อรหัตตมรรค อรหัตตผล นิพพาน ๑ ผล อันนั้น สิ่งที่มันกำลังทำ เป็นผลงานของมัน กำลังแสวงหาขึ้นมา เหมือนกับเราซื้อของ ระหว่างเรายื่นเงินออกไป กับแลกสิ่งของนั้นกลับมา เวลามรรคมันรวมตัว มันจะเป็นสภาวะแบบนั้น

เริ่มต้นตั้งแต่แรกขึ้นไปเลย สิ่งที่เกิดขึ้น ป่าเขาถ้ำนาไพร เห็นไหม วัดป่าเหมือนกัน มีข้อวัตรมีปฏิบัติเพื่อเราจะรักษาสัจนี้ เราแสวงหาสิ่งนี้เพื่อใจของเรา เราพิสูจน์ของเราขึ้นมา ถ้าใจมันพัฒนาขึ้นมาแล้วนะ แต่เดิม ถ้าเรามองเห็นคน คนที่เขาไม่ไปวัด เขาเห็นคนที่มาวัด เขาแปลกใจนะ “คนพวกนี้ทำไมเวลามันว่างมากนัก ทำไมมันมีเวลาลำเวลาต้องไปวัด ไม่มีกิจธุระส่วนตัวหรือของเขายู่บ้านมีแต่ความสุข พวกนี้ไปวัดทำไม”

เห็นไหม เขาคิดแบบหยาบๆ แต่เขาว่าเขาเป็นคนฉลาด เขาเป็นคนที่ว่าเขามีเวลาเวลา เขามีความสุข ไอ้พวกเราต่างหากกระเซอะกระเซิงไปตามธรรมชาติอย่างนั้น แต่ไม่คิดเลยว่าตัวเองเป็นไอ้ขี้ขลาด ตัวเองไม่รักษาอยู่ นี่ใจของคนหยาบมันยึดความคิดของมัน แล้วว่ามันเก่งตลอดไป กิเลสนี้มันจะว่ามันเก่งมาก มันขอดมาก มันเยี่ยมมาก แล้วมันก็กดขี่หัวใจของสัตว์โลกทุกดวงไปเลย ธรรมที่ประเสริฐเหนือโลกมันถึงไม่เกิดขึ้นไง มันถึงต้องไปอาศัยสิ่งข้างนอกว่า สิ่งที่สูงสุดในโลก สิ่งที่ดีที่สุดในโลก แล้วก็โฆษณากัน การยึดมันไป

สิ่งที่เป็นของโลกมันเป็นโลกียะ มันเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวให้ใจนี้ต้องเกิดต้องตาย สิ่งที่ถูกพันไปกับมัน เห็นไหม มหาเศรษฐีในสมัยพุทธกาล ดิดเงินดิดทอง มาเกิดเป็นสุนัขเฝ้าสมบัติมหาศาลเลย นี่ก็สร้างสิ่งนี้สูงสุด ดีสุดในโลก แล้วตัวเองก็ติดมัน แล้วก็เกิดมาเป็นสัตว์เฝ้าสิ่งนั้นอีกหรือ เกิดเป็นผีเกิดเป็นเปรตมาเฝ้าสิ่งนั้นอีกหรือ ถ้าเราปล่อยวางสิ่งที่เป็นโลกขึ้นมา แล้วสร้างธรรมที่เยี่ยมที่สุดในโลกให้เกิดขึ้นมาจากใจของเรา แล้วเราจะพ้นจากโลกออกไป

สิ่งที่เขาคิดเพราะเขามีกิเลส เขาไม่คบบัณฑิต เขาไม่คบครูบาอาจารย์ เขาไม่คบหมู่คณะที่พยายามชักนำออก เราเป็นบัณฑิต เราไปวัด เราเห็นวัดนี้มีข้อวัตรด้วย แล้วเราพยายามสร้างข้อวัตรขึ้นมาให้เกิดขึ้นมาจากในหัวใจของเราละ วัตรปฏิบัติไง ปฏิบัติเครื่องดำเนิน ถ้าเราไม่มีวัตรปฏิบัติ เราไม่มีวัดฐานะ เราไม่มีสิ่งของใดๆ เลย แล้วเราจะไปจับต้องสิ่งใด เราจะไปวิปัสสนาสั่งใจ เราจะเกิดฐานของใจขึ้นมาได้อย่างไร

สมถกรรมฐาน ความสงบของใจนี้เป็นฐาน เป็นกรรมฐานนะ วิปัสสนากรรมฐานเกิดจากสมถกรรมฐานขึ้นมา มันถึงจะเป็นโลกุตตระ แต่ถ้าเป็นความคิดของเรา คิดประสาเรา เป็นปัญญาอบรมสมาธิ สิ้นสุดของมันคือความสงบเท่านั้น มีเท่านั้น เวียงว่าง ว่างอย่างไร อันนั้นเป็นนามธรรมที่มันมหัศจรรย์อยู่แล้ว เพราะกิเลสมันยังทำให้เราหวั่นไหว ยังติดข้องไปใหญ่ มันจะไม่รู้สิ่งใดๆ เลย หมุนอยู่อย่างนั้น แล้วมันก็จะเสื่อม จะเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมไปอย่างนั้น ถึงจะเป็นบุญกุศล มัน

ก็เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม มันก็เวียนไป หมควาระก็กลับมาอีก แต่ถ้าวิปัสสนาของเรา มีปัญญาชำระสิ่งนี้ขาดเข้ามาๆ นี่เราคบบัณฑิต เราคบครูบาอาจารย์ อย่าให้เป็นวัดร้าง

จะทุกข์จะยากนะ เวลาทำข้อวัตรนี้เหนื่อย ทุกข์ยากมาก รุดงค์ รุดงค์เข้าป่าเพื่ออะไร ทำไม ไม่อยู่วัดอยู่วา มีคนเขามาอุปฐากอุปถัมภ์เต็มไปหมดเลย ทำไมต้องออกรุดงค์ล่ะ

รุดงค์ก็เพื่อหากิเลสไง รุดงค์ก็เพื่อหาความทุกข์ยากของใจใจ รุดงค์เหมือนกับเราล่อเสือ ออกจากถ้ำไง คุณจิตของมัน มันเป็นอย่างไรรู้ คุณจิตของเราเวลามันทุกข์มันยากมันเป็นอย่างไร มัน เป็นสภาวะอย่างไร แสงหาตนเอง แสงหาธรรมนี้แหละ แต่เราต้องเข้าป่าเข้าเขาเพื่อจะแสวงหา ตัวนี้

ทำไมไม่อยู่บ้านอยู่เรือนแล้วทำได้ มันก็เป็นอำนาจวาสนา คนที่ทำได้ในบ้านในเมืองก็มี แต่ส่วนน้อย แต่ส่วนใหญ่แล้วต้องเข้าหาสนาม เข้าหาชัยสมรภูมิที่จะชำระกิเลส มันถึงจะเป็นของ ใจดวงนั้น

ทุกข์ก่อนแล้วจะสุขข้างหน้า มีแต่ความสุขเอาเผากินใจ จะสุขก่อนแล้วจะสุขตลอดไป มัน ก็เลยทุกข์จมกันอยู่ที่นี่ เกิดตายโดยไม่รู้สีกตัว แต่ถ้าเราทุกข์ก่อน เรายอมรับความทุกข์ ความทุกข์ อันนี้คือเป็นอริยสัจ กิจงานของอริยสัจที่เรากำหนดให้ได้ พิจารณาให้ได้ แล้วจะพ้นจากทุกข์ได้ เอวัง